

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра теорії та методики початкової освіти

СЦЕНІЧНЕ ТА ЕКРАННЕ МИСТЕЦТВО З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ

Методичні рекомендації до виконання практичних
та семінарських занять

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та
заочної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта»

Мукачево
МДУ 2022

УДК

*Розглянуто та рекомендовано до друку
науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
протокол № _____ від _____ травня 2022 р.
Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри теорії та методики початкової освіти
протокол №14 від 19 квітня.2022 р.*

Укладач:

Брижак Н.Ю. – кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент:

Попович О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент

Сценічне та екранне мистецтво з методикою навчання: методичні рекомендації до виконання практичних та семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» / Укладач Н.Ю.Брижак – Мукачево, 2022. – 40 с. (1,75 др.а)

Методичні рекомендації укладені відповідно до програми навчальної дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузь знань 01–Освіта / Педагогіка спеціальність 013 «Початкова освіта».

У методичних рекомендаціях вміщено плани практичних та семінарських занять, пропонуються питання для обговорення та дискусій на практичних (семінарських) заняттях, завдання для поточного та підсумкового контролю, перелік рекомендованої літератури до кожного семінарського заняття. Запропоновані завдання для самоконтролю та перевірки знань підібрані відповідно до вимог програми з метою забезпечення високого рівня сформованості умінь та навичок здобувачів вищої освіти.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	4
I.	ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «СЦЕНІЧНЕ ТА ЕКРАННЕ МИСТЕЦТВО»	5
II.	СТРУКТУРА ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ	7
III.	МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ	8
IV.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧА НА ПРАКТИЧНОМУ (СЕМІНАРСЬКОМУ) ЗАНЯТТІ	23
V.	ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ТА МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ	28
VI.	ГЛОСАРІЙ	30
VII.	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	36
VIII.	ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	38
	Примітки	39

ПЕРЕДМОВА

Актуальним завданням сучасної національної школи є формування особистості нового типу, готової вступати в оновлені стосунки з навколишнім середовищем, набувати позитивного досвіду, по-новому мислити. Одним із важливих шляхів формування особистості нового типу слід вважати пізнання змісту такого виду мистецтва як сценічного та екранного. Адже саме сьогодні вплив на особистість, особливо кіномистецтва, є неперевершеним.

Зміст методичних рекомендацій покликаний допомогти здобувачам вищої освіти опанувати дисципліну «Сценічне та екранне мистецтво». Навчальна дисципліна «Сценічне та екранне мистецтво» має аналітико-синтетичний характер, що розкриває можливості впливу на емоційно-чуттєву сферу дитини, дозволяє дорівнювати театральне мистецтво до дитячої гри.

Згідно з Державним стандартом загальної середньої освіти, до яких належить і Державний стандарт початкової освіти, молодші школярі мають знати головні характеристики театрального виду мистецтва та їх взаємодію з іншими мистецтвами. Важливим є навчити дітей сприймати і розуміти театральну виставу, що досягається за допомогою вивчення базових термінів, засвоєння особливостей вживання образної мови, характерної для театрального мистецтва.

Важливість дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво» полягає в оволодінні здобувачами змістом та методикою сценічно-режисерської роботи, широким спектром естетичних стилів та форм театралізованих дійств, складним комплексом знань, пов'язаних із специфікою драматургічного дійства, з вихованням творчого колективу. Театралізовані дійства і свята, застосування елементів сценічного мистецтва є ефективними формами виявлення їх творчої діяльності, а також засобами інтелектуального, емоційного, духовного й естетичного розвитку особистості.

Тому особлива увага має бути приділена методам творчої педагогічної роботи зі студентами по виробленню в них елементів сценічної та режисерської культури, формування важливих життєвих цінностей у молодших школярів, активізації емоційної сфери дітей, почуття натхнення, завзяття особливо для тих із них, яким теоретичний шлях досягнення певного предмета, теми є певною мірою складним.

I. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «СЦЕНІЧНЕ ТА ЕКРАННЕ МИСТЕЦТВО»

Навчальна дисципліна «Сценічне та екранне мистецтво» є складовим компонентом у системі педагогічних дисциплін, що викладаються у закладі вищої освіти при підготовці фахівців спеціальностей «Початкова освіта» освітнього ступеня «Бакалавр».

Мета курсу – формування предметних мистецьких компетентностей здобувачів вищої освіти, які забезпечать здатність до художньо-творчої самореалізації майбутнього вчителя початкової школи, вдосконалення його сценічної майстерності з метою застосування театральних та екранних засобів в освітньому процесі початкової школи.

Зміст курсу «Сценічне та екранне мистецтво» спрямований на засвоєння основних етапів розвитку основних видів театального спектаклю (ляльковий театр, вертеп, театр казок, фольклорно-етнографічний, театр опери та балету, театр драми і комедії); розуміння основних елементів образної мови театру (жест, міміка, рухи, мовлення), виражальних засобів у створенні художнього образу; знань про телебачення як засобу комунікації та його вплив на становлення особистості молодшого школяра.

Досягнення поставленої мети навчальної дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво» передбачає вирішення таких основних **завдань**:

–надати студентам основ художніх знань, що уможливить усвідомлення ними специфіки майбутньої професійної діяльності;

–активізувати поширення мистецького світогляду та ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкової школи на основі ознайомлення й вивчення кращих зразків сценічного та екранного мистецтва;

–формувати вміння оперувати різними видами аналізу художніх особливостей мистецьких явищ та інтерпретації творів на основі знайомства з різними формами, жанрами, стилями мистецтва; актуалізувати збагачення власного художньо-естетичного досвіду для подальшого використання в професійній діяльності;

–означити особливості сценічного мистецтва; показати взаємозв'язок і взаємозбагачення засобів сценічної виразності; розвивати навички теоретичних та власне глядацьких суджень.

Набуті компетентності, що їх забезпечує вивчення дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми: «Початкова освіта».

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **спеціальних (предметних) компетентностей**: знання функцій кіно і телебачення; володіння елементами образної мови театру; володіння основною термінологією театального та екранного мистецтва; знання специфіки роботи актора, режисера; знання тенденцій розвитку театру та кіно; володіння навичками правильної сценічної вимови.

Програмні результати навчання:

Вивчення дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво» спрямоване на досягнення здобувачем наступних результатів: здатність визначати виконавське завдання на основі розуміння думок героїв твору; здатність вибирати засоби виразності (звукові та візуальні) і користуватися ними під час читання тексту вголос, відтворення образу театрального персонажа, переказу сюжету; здатність визначати підтекст, відтворювати образ театрального персонажа різними засобами та прийомами; уміння під час перегляду і постановок театралізованих вистав використовувати знання про специфіку і синтетичність театрального мистецтва, висловлювати судження і давати оцінку театральним діям; здатність сприймати зміст кінокартини, оцінювати дії і вчинки героїв, правильно переказувати сюжет й виявляти своє ставлення, користуючись засобами емоційно-образної виразності; здатність навчати молодших школярів розуміти основні види та жанри екранного мистецтва і формувати уявлення про особливості художніх, мультиплікаційних, дидактичних фільмів та способи відтворення реальної дійсності; уміння інсценізувати твори художньої літератури (байку, казку, п'єсу); володіння технікою мовлення (голосом, диханням, дикцією).

Матеріал практичних (семінарських) занять подається у відповідності до робочої програми. Належне оволодіння навчальним матеріалом потребує від майбутніх фахівців опрацювання як основної, так і додаткової літератури, статей у педагогічних виданнях. Ефективними засобами підготовки до лекційних та практичних занять є використання мультимедійних програм і мережі Internet.

Кількість годин, які відводяться на вивчення курсу: загальний обсяг – 90 год./ 3 кредита ECTS (лекцій – 16 год., практичних – 14 год., самостійна робота студентів – 60 год.) для здобувачів 2 курсу.

II. СТРУКТУРА ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		<i>денна форма</i>
1.	Театральне мистецтво: історія та сучасний стан. Ляльковий театр – особливий вид театрального мистецтва	2
2.	Основні компоненти виконавської майстерності	2
3.	Сценарна робота в системі професійної діяльності вчителя початкових класів	2
4.	Використання різних видів театрального мистецтва на уроках у початковій школі	2
5.	Кіномистецтво в Україні: етапи розвитку	2
6.	Види і жанри кіно	2
7.	Театралізовані дійства як засіб розвитку особистості	2
Разом за семестр		14

ІІІ. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Ефективним засобом підготовки здобувачів вищої освіти до успішної майбутньої психолого-педагогічної діяльності та вивчення курсу «Сценічне та екранне мистецтво» є практичні (семінарські) заняття. Це один із видів самостійної роботи здобувачів, яка проводиться за завданнями науково-педагогічного працівника ЗВО із застосуванням дидактичних матеріалів, установок, мультимедійних засобів та іншого навчального інструментарію. Виконання практичних робіт є обов'язковим, оскільки передбачене навчальною програмою.

Метою проведення практичних та семінарських занять і виконання самостійної роботи є закріплення теоретичних знань із дисципліни.

Основне *завдання* полягає у закріпленні та розширенні знань, отриманих на лекціях, а інколи – у безпосередньому доповненні лекційних занять, у процесі самостійної роботи з літературними джерелами та іншим матеріалом.

Практичні заняття – органічна частина освітнього процесу, під час проведення яких здобувачами повною мірою здійснюється оволодіння психологічними вміннями та навичками, усвідомлення науково-теоретичної основи діяльності вчителя. Практичні заняття будуються за наступним алгоритмом дій: обговорюється і визначається варіативність форм їх проведення, тема, мета, завдання, технологія, висувуються завдання для самостійної роботи, творчого пошуку, наукової розвідки, подається список літератури.

Семінар – вид навчальних занять практичного характеру, спрямованих на поглиблення, розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу. Семінарські заняття сприяють активізації пізнавальної діяльності, формуванню самостійності суджень, умінню обстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів. Заняття сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодіти культурою толерантності, активно впливають на соціальне становлення особистості.

Практичні заняття можуть проходити в різних формах: співбесіда, доповідь, реферативна доповідь, дискусія, колоквиум, рольові, кейсові ігри, складання процесуальних документів та ін.

Продуктивними і раціональними формами заняття є співбесіда та дискусія. Вони дають можливість обговорити питання з багатьох сторін і залучити до обговорення максимальну кількість здобувачів, допомагають розвивати мислення та мову, сприяють засвоєнню матеріалу. Загалом семінари мають бути «розсадником знань», забезпечувати інтелектуальний розвиток студентів, формувати у них пізнавальну активність.

Здобувач, беручи участь у практичному занятті, семінарі, при обговоренні того чи іншого питання повинен:

- чітко формулювати основні теоретичні положення;
- обґрунтовувати і доводити свої міркування і твердження;
- давати повну і стисло відповідь на поставлене запитання;
- доповнювати доповідача тощо.

У процесі організації та перебігу семінарських занять важливо забезпечити оптимальні умови для спілкування на рівні «науково-педагогічний працівник – здобувач», «здобувачі – науково-педагогічний працівник» на засадах демократизму й толерантності. Лише за умов вільного висловлювання власних думок, їх наукового обґрунтування активізується процес пізнання, формуються пізнавальні й соціальні мотиви учіння.

У процесі проведення семінарських занять необхідно виховувати в собі, шановні здобувачі, таку етичну рису, як толерантність (від лат. *Tolerans* – терплячий) – терпимість до чужих думок і міркувань.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять здобувачі повинні всебічно розглянути і усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати необхідну літературу (підручники, навчальні посібники, наукову та спеціальну літературу). Перевірку засвоєння своїх знань здобувачі здійснюють за допомогою питань для самоконтролю.

Окрему ланку в процесі підготовки до семінарського заняття становить безпосередня підготовка виступу з того чи того питання. Варто привчати себе, виступати не за готовим текстом, зачитуючи його, а своїми словами, користуючись лише коротким планом. Підготовка до виступу полягає в тому, щоб до кожного питання скласти на окремій картці чи аркуші короткий план з помітками потрібних цифр, записами цитат, конкретних фактів. Такий підхід дасть змогу виробити вміння виявляти самостійність під час виступів на семінарі.

Працюючи з науковою літературою, користуйтеся такими ПРАВИЛАМИ РОБОТИ З ДЖЕРЕЛОМ ІНФОРМАЦІЇ:

- ✓ здійсніть попередній огляд матеріалу: ознайомтесь із обсягом та проблематикою, структурними частинами;
- ✓ сформулюйте запитання до джерела: дуже часто проста трансформація назви дає можливість сформулювати адекватні запитання;
- ✓ прочитайте текст, шукаючи відповіді на сформульовані запитання;
- ✓ осмисліть прочитане, тобто встановіть зв'язки між новою інформацією і тією, що вже відома, спробуйте підібрати приклади до нових ідей;
- ✓ перекажіть основний матеріал, відповідаючи на запитання, що були сформульовані перед читанням;
- ✓ зробіть підсумковий огляд, пригадайте основні ідеї тексту та чітко сформулюйте відповіді на запитання.

Окрему увагу слід приділити засвоєнню рекомендованої базової та допоміжної літератури за кожною темою

Практичне заняття №1

Тема: Театральне мистецтво: історія та сучасний стан

Мета: закріпити знання отримані на лекції про історію розвитку театрального мистецтва; розкрити особливості зародження українського професійного театру, видатними діячами театру корифеїв, видатними драматургами XIXст., охарактеризувати принципи та функції театральної професії; з'ясувати визначити роль сценічних і екранних видів мистецтв у формуванні духовності молодших школярів; розвивати мислення студентів (аналітичне та синтетичне); пробудити інтерес до вивчення предмета, бажання включитися в творчий пошук.

Ключові поняття: театр, режисер, театральні професії, драма, шкільна драма, міміка, жестикуляція, сценічний рух, драматична дія, сценічна мова, драматичний театр, ляльковий театр, театр пантоміми, опера, вертеп, вертепна дія, живий вертеп.

План:

1. Мета, завдання і зміст дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво»
2. Історія розвитку театрального мистецтва в XVIII-XIX ст.
3. Розвиток професійного театру кінця XIX століття. «Корифеї» українського театру (М. Кропивницький, М. Старицький, М. Садовський, М. Заньковецька). Основні тенденції розвитку театрального мистецтва в XX ст..
4. Театральні професії, їх становлення.
5. Історія зародження лялькового театру. Сучасний розвиток лялькового театру в Україні.
6. Ляльковий театр для дітей. Види театральних ляльок та способи взаємодії з ними. Класифікація лялькових театрів.
7. Бліц-опитування по темі.

Запитання для поточного контролю:

1. Розкрийте мету, завдання і зміст дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво».
2. Поясніть значення слова «театр», «театральне мистецтво». Охарактеризуйте види та жанри театру.
3. Чи погоджуєтесь ви з думкою про те, що людина завжди відчувала потребу в театрі.
4. Кого ви знаєте з видатних українських драматургів і акторів, що внесли великий внесок у розвиток українського професійного театру.
5. Розкрийте основні естетичні принципи системи К.С. Станіславського.
6. Коли з'явилася професія режисера? Кого ви знаєте з відомих вітчизняних і зарубіжних режисерів?
7. Перелічити видатних акторів і режисерів українського і світового театру.
8. У якому сторіччі появився український професійний театр?

9. Як називалася перша українська п'єса, поставлена на сцені у ХІХ ст.?
10. Кого з видатних українських майстрів театру ХХ-ХХІ ст. ви знаєте?
11. Які найвідоміші театральні постановки останніх років вам відомі?
12. Що ви знаєте про розвиток театального мистецтва в Західній Україні?
13. Чи пов'язане педагогічне мистецтво з театральним мистецтвом? Як саме?
14. Прослідкуйте зв'язок і різницю між драматичним театром та видами музично-сценічного мистецтва.
15. Які лялькові герої були популярними на протязі багатьох століть у різних країнах?
16. Як називаються актори, що грають у ляльковому театрі?
17. Що спільного і відмінного між ляльковою та драматичною виставою?

Практичні завдання:

1. Запишіть нові театральні терміни і їх визначення, що з'явилися у вашому лексиконі.
2. Підготувати розповідь про театр для учнів початкової школи з презентацією.
3. Практична частина: виконання вправ з ляльками.

Список рекомендованих джерел:

1. Дятчук В.В., Барабан Л.І. Український тлумачний словник театальної лексики. – К.: Видавничий центр "Просвіта", 2002.
2. Історія українського театру. – Т.1,2. – К., 1991.
3. Заович М.М. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. – К.: Знання, 2000.
4. Семчишин М. Триста років української культури. Історичний оглядкультурного процесу. – (2-ге вид., фототипне). – К.: АТ „Друга рука” МП „Фенікс”, 1993.
5. Українська культура: історія і сучасність: Навч. посіб. /За ред. Черепанової С.О. – Львів: Світ, 1994.

Практичне заняття №2

Тема: Основні компоненти виконавської майстерності

Мета: розширити і систематизувати знання здобувачів про специфіку педагогічного артистизму; розкрити основні компоненти виконавської майстерності; оптимально поєднувати лекційні заняття із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів, їх теоретичну підготовку з практичною; виховання культури спілкування і мислення.

Ключові поняття: сценічне мистецтво, акторське мистецтво, театральна педагогіка, виразне читання, міміка, жестикуляція, сценічний рух, словесна дія, драматична дія, сценічна мова, дихання, голос, дикція, артикулятори.

План:

1. Специфіка педагогічного артистизму.
2. Сценічна культура в педагогічному просторі.
3. Методика оволодіння сценічною майстерністю. Робота над образом.
4. Розвиток якостей голосу педагога. Мовний апарат та його тренування. Техніка дихання та постановка голосового апарату. Дикція й артикуляція. Тренувальні вправи на вироблення навичок правильного дихання, вдосконалення правильної дикції та розвиток чіткої артикуляції.
5. Невербальні засоби педагогічного артистизму. Техніка жестів і міміки. Тренувальні вправи для оволодіння технікою жестів і міміки.
6. Бліц-опитування по темі.

Запитання для поточного контролю:

1. В чому полягає зміст понять «театральна педагогіка» та «педагогічний артистизм»?
2. Які компоненти артистизму Ви знаєте?
3. В чому, на Вашу думку, полягає різниця між артистизмом, педагогічною технікою, майстерністю?
4. Назвіть найсуттєвіші зовнішні та внутрішні умови розвитку педагогічного артистизму.
5. Які фактори перешкоджають успішному становленню педагогічного артистизму?
6. Як ви розумієте поняття «дія» в акторській майстерності? Що таке сценічна дія?
7. Яке значення має дія у створенні на сцені реалістичних образів? Що означає діяти на сцені по-справжньому?
8. Охарактеризуйте основні елементи акторської техніки.
9. Які сценічні засоби висловлювання ви знаєте?
10. Що таке жести і яку роль вони відіграють під час гри на сцені?
11. Яку роль грає володіння сценічними засобами виразності у створенні сценічного образу твору?»
12. Проаналізуйте мову жестів актора та особливості її інтеграції з вербальними засобами. Дайте характеристику мімічної техніки актора.
11. Поясніть, яку роль відіграють увага, творча уява, оцінка запропонованих обставин, емоційна пам'ять та спілкування між партнерами у виконанні дії на сцені?
13. Чи потрібно використовувати елементи образної мови театру учням початкових класів, що беруть участь у різних театралізованих постановках?

Практичні завдання:

1. Підготовка до читання й аналізу тексту казки «Кирило Кожум'яка» та 2 казок на вибір студента (розписати партитуру і навчитися переказувати щодо завдань наскрізної словесної дії і специфіки жанру).

2. Складіть невеликий сценарій будь-якого дійства для дітей молодшого шкільного віку з детальним описом жестикуляції, міміки, жести, драматичної дії.

3. Підготувати кілька творчих завдань для покращення мовної культури молодших школярів (підготувати 2 вправи на налаштування дихання, 2 вправи на розвиток дикції, підготувати та провести гру або вправу для розвитку жестикуляції та міміки).

4. Підготовка до читання й аналізу тексту вірша Т.Шевченка «І виріс я на чужині», П.Тичини «Арфами, арфами...» та 2 віршів на вибір здобувача (розпишіть партитуру і навчіться читати її щодо завдань наскрізної словесної дії і специфіки жанру)

Творче завдання у малих групах:

За невеликий період часу вам необхідно, переглядаючи картки, які власноруч зроблені, визначити найважливіші елементи для театрального мистецтва, без яких неможлива театральна вистава, розташувати їх по рангу найважливішого значення, і розкрити значення кожного (актор, декорації, танець, пантоміма, костюми, музика, режисер, літературний текст, освітлення, міміка, пластика, мова, глядачі, оркестр).

Список рекомендованих джерел:

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка / В.Ц.Абрамян. – К. : Лібра, 1996. – 122с.
2. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.
3. Гладишева А. О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність,- Навч. посіб. / А. О. Гладишева. - К.: НБ-ПНУС, 2007. - 265 с
4. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.
4. Грицан Н. Техніка сценічного мовлення / Н. Грицан. - Івано-Франківськ, 2008. - 238 с.
5. Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І.Франка, 2013. – 114 с.Розвиток діалогічного мовлення засобами інсценізації. Програма лялькового театру. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М. С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с. – С. 279-304.

Практичне заняття №3

Тема: Сценарна робота в системі професійної діяльності вчителя початкових класів

Мета: закріпити знання отримані на лекції про особливості використання театрального мистецтва в школі, принципи організації шкільного театру,

особливості роботи режисера над п'єсою, розвивати вміння обґрунтовувати та висловлювати власні судження від сприйняття та спілкування з творами мистецтва, використовуючи спеціальну мистецьку термінологію; виховувати інтерес до виховних можливостей театрального мистецтва, сприяти формуванню естетичних смаків.

Ключові поняття: сценарій, дитяча вистава, керівництво.

План:

1. Організаційно-методичні аспекти роботи театрального колективу.
2. Методика ознайомлення учнів 1-4 класів з синтетичними видами мистецтва.
3. Театралізація та інсценізація творів художньої літератури.
4. Методичні особливості формування артистичних (виконавських) умінь в учнів початкової школи під час вивчення творів різних жанрів (байка, казка, п'єса).
5. Бліц-опитування по темі

Запитання для поточного контролю:

1. Яке значення має перше знайомство (читання) п'єси?
2. Яке завдання стоїть перед актором на етапі ознайомлення з роллю?
3. Яке практичне значення при створенні ролі має збір матеріалів щодо п'єси?
5. Яке значення в роботі актора має режисерський задум вистави?
6. Які засоби аналізу застосовуються в процесі роботи над роллю?
7. Яке значення має етюдний спосіб репетицій на етапі пізнання ролі?
8. Як відбувається процес зближення актора та образу в процесі роботи над роллю?
9. Яким чином визначається попереднє відчуття надзавдання та наскрізної дії ролі?
7. Що є поштовхом для створення номерів на естраді?

Практичні завдання:

1. Конкурс на кращого декламатора художнього твору (створення словесних образів під час розповіді, декламування, читання байки, казки за власним вибором із підручника «Літературне читання» тощо).

2. Підготовка до читання й аналізу тексту байки Л. Глібова «Лебідь, Щука і Рак» та 2 байки на вибір здобувача (розписати партитуру і навчитися читати твори щодо завдань наскрізної словесної дії і специфіки жанру).

Зробити аналіз байки за планом.

- 1) Визначте особливості композиції твору.
- 2) Проаналізуйте характерні риси головних героїв байки, мотиви їхньої поведінки.
- 3) Розкрийте алегоричний зміст байки.

- 4) З'ясуйте головну думку.
- 5) Проаналізуйте мораль байки.
- 6) Підберіть прислів'я до байки.

Список рекомендованих джерел:

1. Короткова Р. І. Методика підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації та керівництва театральним колективом / Р. І. Короткова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 8. – С. 80–84.
2. Кукуруза Н. В. Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення. Навчальний посібник до розділу з навчального курсу «Сценічна мова». - Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2014.-272 с.
3. Основи театрального мистецтва. Програма курсу за вибором. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М. С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с. – С. 258-278.
4. Розвиток діалогічного мовлення засобами інсценізації. Програма лялькового театру. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М. С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с. – С. 279-304.
5. Станіславський К. С. Робота актора над собою [Текст] / Станіславський К. С. - К.: Мистецтво, 1955. - 670 с.
6. Суровцев В. Формування у молодших школярів виконавської майстерності засобами театральної педагогіки // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 5. – С. 61-67.

Практичне заняття №4

Тема: Використання різних видів театрального мистецтва на уроках у початковій школі

Мета: закріпити знання отримані на лекції, визначити особливості використання оригінальної і змішаної театралізації у відповідності зі сценарно-режисерським задумом та формою театралізованого дійства.

Ключові слова: сценарій, режисер, види мистецтва.

План:

1. Мета та завдання театральної діяльності у початковій школі.
2. Вимоги до складання сценарію.
3. Методика складання сценарію до прозового твору.
4. Методика роботи над ляльковою виставою у початковій школі.
5. Організація роботи драматичного гуртка у початкових класах.
6. Бліц-опитування по темі

Запитання для поточного контролю:

1. В чому полягає мета та завдання театральної діяльності у початковій школі?
2. Який вплив сценарного задуму на відбір і використання художнього і документального матеріалу.
3. Назвіть основні фактори та умови залучення і самореалізації особистості в підготовчому періоді, а також у ході проведення театралізованого дійства.
4. Яке значення сценічної метафори в розкритті тематичної направленості сценарію театралізованого дійства?
5. Розкрийте основні етапи роботи над сценарієм.
6. Значення віднаходження проблеми тематичної спрямованості сценарію у розкритті змісту театралізованого дійства.
7. Розкрийте логіку розташування номерів і блоків номерів в основній частині сценарію.
8. Проаналізуйте особливості використання принципів наростання дії, контрасту, логічності та сумісності у створенні сценарію театралізованого дійства.
9. Розкрийте взаємообумовленість сюжетного ходу (режисерського задуму) і сценічної метафори та їх вплив на розкриття теми сценарію театралізованого дійства.
10. Проаналізуйте структуру композиції сценарію.

Практичні завдання:

1. Завдання:

На прикладі 3 казок проілюструйте методику організації сценічно-ігрової діяльності молодших школярів.

Прийоми роботи:

– проба на роль (розповідь про події від імені героя, розповідь героя про місце дії; розповідь-портрет (опис зовнішності одного героя від імені іншого); розповідь-випадок (про подію, конфлікт і т.д.);

- підготовка до інсценування (створення монологів і мізансцен);

- складання діалогів на основі авторського тексту та інсценування епізодів;

– створення режисерських коментарів (ремарок) до діалогів, до епізодів, до окремих сцен тощо;

– остаточна трансформація казкового тексту в драматичний і створення проекту вистави з його колективним обговоренням;

– виготовлення афіші до вистави.

Перераховані вище прийоми роботи вплетіть в розроблений нами алгоритм підготовки театральної вистави:

– проба на роль (кастинг);

– складання та інсценування діалогу (школа партнерства);

– внесення ремарок у сцени (режисерська кухня);

– створення макету оформлення сцени (сценографічна майстерня);

- створення театральних костюмів (костюмерна);
- створення ескізу театральної афіші (театральна вітальня).

Наприклад:

Алгоритм підготовки театральної вистави за літературним твором в процесі гурткової роботи (гурток театралізованої казки).

На першому етапі був проведений кастинг з відбору акторів: дітям пропонувались завдання типу:

- прочитай виразно уривок казки із розстановкою логічних наголосів;
- визнач, у якій ролі себе бачиш;
- виокреми спільні риси у себе і героя, якого вибрав;
- уяви себе трояндами в кімнаті Герди: створи монолог троянд;
- розкажи про першу зустріч Кая зі Сніговою Королевою;
- намалюй словами портрет Кая, будучи на місці Герди.

Наприклад:

Картина друга. Дія четверта.

Надворі мете хурделиця. Кай і Герда сидять біля бабусі.

Бабуся: Це білі бджілки рояться! (Спокійно, але голосно)

Кай: А у них також є своя Снігова Королева? (Здивовано)

Бабуся: Є і в них.

Герда: Вона більша від усіх? (З жахом)

Бабуся: Так! Вона ніколи не лишається на землі, а відлітає на чорну хмару.

Інколи вона пролітає вулицями міста і заглядає у вікна, от вони від того й вкриваються крижаними візерунками.

Герда: Як квітами! (Захоплено)

Кай: Егеж, я це бачив! (Гордовито)

Герда: А може Снігова Королева зайти сюди? (Злякано)

Кай: Нехай спробує! Я її посаджу в теплу ніч і вона розтане! (Весело)

Бабуся: Давайте я розповім вам про щось інше (Погладила дітей по голові).

- виготовлення ескізу театральної афіші;

- організація захисту дитячих проєктів.

2. Скласти календарно-тематичне планування драматичного гуртка у початкових класах.

3. Створіть сценарій лялькової вистави для молодших школярів на основі української народної казки на свій лад.

4. Підготувати необхідний реквізит для вистави. Створити афішу, запрошення до даної вистави.

5. Проведення інсценізації казки на сучасний лад.

Список рекомендованих джерел:

1. Богуцький З. Методика та організація роботи шкільного театального гуртка / З.Богуцький // Позакласний час. – 2005. – №23-24. – С. 115.

2. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.

3. Житницький А. Драматургія масових театралізованих заходів: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і виправл. // А. Житницький.— Х.: Тимченко, 2005.

4. Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І.Франка, 2013. 114 с.

5. Кузнецова Г. Вивчення байки у школі (Першоджерела байки: матеріал на допомогу студентів-практикантів, вчителю-словеснику). Українська мова і література в школі. 2003. № 3. С. 27–31.

6. Ульянова В. С. Театральний гурток у початкових класах.— Х. : Вид. група «Основа», 2011.— 126, [2] с. — (Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип. 2 (86)).

Семінарське заняття №5

Тема: Кіномистецтво в Україні: етапи розвитку

Мета: закріпити знання отримані на лекції про історію розвитку ігрового українського кінематографа та анімаційного кіно, фотографії, телебачення, мультиплікації, видами та жанрами кіно; розкрити творчість видатних діячів кіномистецтва О. Довженка, І. Миколайчука, Л. Бикова; вдосконалювати вміння аналізувати художній зміст фільмів, формулювати власні враження; розвивати в здобувачів логічне мислення, вміння самостійно отримувати знання для саморозвитку та вдосконалення себе як особистості; виховувати у здобувачів любов до світової культури та зокрема українського кіно.

Ключові слова: кінематографія, кіномистецтво, кінознімання, кіно, телебачення, реклама.

План:

1. Кіно як вид екранного мистецтва. Поява фотографії – перший крок до рухомого зображення дійсності на екрані.
2. Телебачення як мистецтво і засіб комунікації.
3. Спорідненість театру, кіно і телебачення.
4. Відео мистецтво, його поява та розвиток. Відеокліп.
5. Роль реклами і відеокліпів у розвитку свідомості молодшого школяра.
6. Тести, експрес-опитування

Запитання для поточного контролю:

1. Кіно - мистецтво синтетичне. Як ви це розумієте?
2. Коли було збудовано першу кіностудію? Які відомі кіностудії ви знаєте?
3. Німе кіно, його розвиток, відомі актори.
4. Що ви знаєте про українське кіно? Із якими кінострічками й іменами акторів та режисерів асоціюється у вас український кінематограф?

5. Які фільми українського кінематографа ви знаєте? Чим вони приваблюють?

6. Кому належить винахід кінематографу?

7. Назвіть країни, де найшвидше розвивалось мистецтво кінематографу.

8. Назвіть відомі світові кінострічки, які отримали премію «Оскар».

9. Що вам відомо про телебачення? Де і коли відбувся перший кіносеанс?

10. Коли з'явився перший звуковий фільм?

11. Дайте визначення поняттю «кіномистецтво».

12. Назвіть імена вчених, які винайшли фотографію.

13. Перерахуйте телепроекти, які, на вашу думку, позитивно впливають на молодших школярів.

14. Назвіть розважальні проекти на українському телебаченні.

15. Яка роль реклами і відеокліпів у розвитку свідомості молодшого школяра?

Практичні завдання:

Питання-роздум:

Як ви розумієте вислів Дж. Б. Шоу: «Між актором та автором взаємини приблизно такі самі, як між каменярем та архітектором: їм не обов'язково розуміти загальний задум, від цього вони свою роботу краще не робитимуть?»

Завдання:

1. Підібрати відеоматеріали для батьківських зборів щодо впливу медіа на розвиток особистості молодшого школяра.

2. Перегляд і обговорення кінострічок, театралізованих вистав, рекламних роликів. Написання рецензій та критичних статей.

3. Напишіть невеличкий твір про свій улюблений фільм (назва, режисер, рік виходу, коротка анотація фільму) та обґрунтуйте, чому саме цей фільм вам подобається.

4. Створити буктрейлери, рекламні ролики.

5. Складання «Асоціативних кущів» на теми: «Українське ігрове кіно» та «Українська мультиплікація»; оцінювання активності роботи здобувачів на занятті.

Робота у групах:

- 1 – розповісти про життя і творчість О. Довженка;
- 2 – про творчість І. Миколайчука;
- 3 – про творчість Л. Бикова;
- 4 – про українське анімаційне кіно.

Список рекомендованих джерел:

1. Безклубенко С. Українське кіно. Начерк історії. – К., 2001.
2. Герчанівська П.Е. Культурологія: Навчальний посібник для дистанційного навчання. – К.: ун-т «Україна», 2005. – 260 с.

3. Капельгородська Н., Глущенко Є. Український телефільм у контексті вітчизняної культури ХХ ст. – К., 2003.
5. Крижанівський Б. Книга про кіно. – К.: Веселка, – 1992.
6. Цвик В.Я. Українське телебачення: досвід, практика, проблеми. – К.: Мистецтво, 2005.

Практичне заняття №6

Тема: Види і жанри кіно

Мета: закріпити знання отримані на лекції про види та жанри кіно, вчити аналізувати художній зміст фільмів, формулювати власні враження; виховувати потяг до мистецтва, сприяти формуванню естетичних смаків.

Ключові слова: художнє (ігрове) кіно, документальне, науково-популярне, мультиплікація, анімація, відеокліп.

План:

1. Поняття про види кіно.
2. Художнє (ігрове) кіномистецтво.
3. Різновиди художнього кіно.
4. Документальне (неігрове) кіно, його особливості, становлення і розвиток.
5. Короткометражні фільми, їх відмінності від інших видів кіно.
6. Анімація, історія виникнення. Розвиток анімаційного кіно.
7. Види мультиплікації

Запитання для поточного контролю:

1. Перелічити основні жанри ігрового кіно.
2. Які жанри ігрового кіно не можна пропонувати для перегляду учням молодшого шкільного віку?
3. Назвіть видатних акторів та режисерів світового кіно. У яких відомих кінофільмах вони прославилися?
4. Навести приклади кінострічок, які завоювали престижні кіно премії.
5. Коли був створений перший документальний фільм? Назвіть документальний фільм, який ви дивилися?
6. Перелічити жанри документального кіно.
7. Що означає слово «мультиплікація»? Перелічіть відомі мультиплікаційні кіностудії.
8. Наведіть приклади відомих пісень із популярних мультиплікаційних фільмів.
9. Назвіть відомих персонажів мультиплікаційних фільмів.
10. Що таке анімаційне кіно? Кого з відомих режисерів анімаційного кіно ви знаєте?

Практичні завдання:

1. Підготувати презентацію на тему самостійно обрану тему про історію виникнення і становлення кіномистецтва.
2. Підготувати вікторину для учнів початкової школи на тему: «Що цікавого ми знаємо про кіно?».
- 3.

Список рекомендованих джерел:

1. Безклубенко С. Українське кіно. Начерк історії. – К., 2001.
2. Герчанівська П.Е. Культурологія: Навчальний посібник для дистанційного навчання. – К.: ун-т «Україна», 2005. – 260 с.
3. Капельгородська Н., Глущенко Є. Український телефільм у контексті вітчизняної культури ХХ ст. – К., 2003.
5. Крижанівський Б. Книга про кіно. – К.: Веселка, – 1992.
6. Цвик В.Я. Українське телебачення: досвід, практика, проблеми. – К.: Мистецтво, 2005.

Практичне заняття №7

Тема: Театралізовані дійства як засіб розвитку особистості

Мета: забезпечувати системне повторення, поглиблення і закріплення знань здобувачів за дисципліною «Сценічне та екранне мистецтво»; здійснювати діагностику і контроль знань здобувачів з даної дисципліни, формувати уміння і навички виконання різних видів майбутньої професійної діяльності; виховання культури спілкування і мислення.

План:

I. Захист творчого завдання

Завдання:

1. Прочитати виразно напам'ять (на вибір викладача) по одному із самостійно підготовлених літературних творів кожного жанру (вірш, уривки з прозових творів, байка, казка). Надати стисло характеристику виконуваних творів розкривши питання засобів художньої виразності та місця твору у творчому набутку автора.

2. Виконати сценічний етюд на запропоновану тему. Етюд на задану тему у запропонованих обставинах готується здобувачем протягом 2–3 хвилин, без використання мови, костюму та музичного супроводу.

У ході виконання творчих завдань здобувач повинен продемонструвати такі уміння і навички:

1. Музично-ритмічні та пластичні дані, індивідуальні та голосові особливості, дикцію, орфоепію, навички з технічного мовлення, спостережливість та сценічну увагу;

2. Розуміння художньо-образного змісту виконуваних творів, художнє мислення та інтуїцію;

3. Здатність до сприйняття та емоційного співпереживання, здібності сценічного перевтілення;

4. Здатність до творчого неординарного бачення оточуючої дійсності, продемонструвати уяву і фантазію.

II. Підсумкове тестування

Список рекомендованих джерел:

1 Буган Ю.В. Дозвілля школярів (збірник сценаріїв на допомогу педагогічним працівникам загальноосвітніх та позашкільних закладів освіти) / Ю.В.Буган, О.І.Тимчишин, С.В.Борисюк. – Тернопіль, 1997.

2 Матвіїшин С. Дещо про театр ляльок у школі // Шкільний світ. – 2000. – №7. – С.9.

3 Антонович Д. Український театр / Д. Антонович. Українська культура. Лекції. - К: Либідь, 1993. - 592 с.

4. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа) / О. М. Ворожейкіна. - Х.: Вид. група «Основа», 2011. - 207 ст. - (Серія «Шкільний театр»).

5. Житницький А. Драматургія масових театралізованих заходів: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і виправл. // А. Житницький.– Х.: Тимченко, 2005.

6. Ліпницька М. Шкільний ляльковий театр. – Тернопіль-Харків: Видавництво «Ранок», 2009. – 112 с.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧА НА ПРАКТИЧНОМУ (СЕМІНАРСЬКОМУ) ЗАНЯТТІ

Поточний контроль з дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво» – це оцінювання навчальних досягнень здобувача протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи. Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення здобувача в освоєнні програмного матеріалу дисципліни.

Реалізується у формі експрес-опитування, оперативного контролю на лекційних, практичних заняттях, перевірка та захист домашніх практичних завдань, виконання завдань контрольної роботи.

Поточна аудиторна діяльність здобувача оцінюється за чотирибальною (національною) шкалою. Форми участі здобувачів в освітньому процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати, доповіді тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- систематичність роботи на заняттях, активність під час обговорення питань та інші.

Критеріями оцінки є:

1) для усних відповідей:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки та інші.

2) для виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи тощо.

Критерії оцінювання відповіді здобувача на практичному занятті:

оцінка «*відмінно*» – вичерпна відповідь на питання практичного заняття. Здобувач відповідає логічно, послідовно, систематично. Відповідь свідчить про глибоке знання матеріалу. Здобувач опанував основну й додаткову літературу з теми, рекомендованої планом заняття. Доповідає впевнено, творчо, у доповіді виявляє науковий підхід, не підглядає у конспект, доцільно використовує терміни, правильно пояснюючи їх. Правильно відповідає на більшість питань викладача та учасників заняття;

оцінка «добре» – здобувач виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у своїй відповіді суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану планом. Дає відповіді на питання викладача та учасників заняття. Доволі часто під час відповіді користується конспектом;

оцінка «задовільно» – здобувач виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю. Доповідач сильно «прикутий» до конспекту, припускається помилок. Матеріал не повно розкриває проблему. Відповідає на поставлені запитання з помилками, однак спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх;

оцінка «незадовільно» – здобувач відповідає, читаючи з конспекту, без допомоги якого у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки. Відповідає на поставлені запитання тільки зі сторонньою допомогою. Матеріал не розкриває проблему; студент читає з конспекту, матеріал відповіді студента розкриває проблему поверхово чи фрагментарно. На запитання викладача та здобувачів відповіді не може.

Здобувач, який не з'явився на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Система оцінювання самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критерії оцінювання рефератів:

– оцінка «відмінно» – реферат написано самостійно, формальні вимоги до реферату виконано, проблему повністю розкрито, висновки містять наукові пропозиції. Для написання доповіді студент використав не тільки підручники, а і першоджерела;

– оцінка «добре» – реферат написано самостійно, всі вимоги до доповіді виконані, проблема розкрита; наявні граматичні помилки;

– оцінка «задовільно» – реферат написано самостійно, але не всіх вимог дотримано, розкриття проблеми неповне;

– оцінка «незадовільно» – реферат написано не самостійно, вимог не дотримано, проблему не розкрито.

Модульний контроль з дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво» проводиться 1 раз на семестр, і включає проведення контрольних заходів за всіма темами змістовного модуля у формі контрольної роботи, тестування тощо. Терміни проведення МК встановлюються викладачем, що відображено в робочій програмі. До складання модульних контролів здобувачі допускаються без будь-яких обмежень. Лектор розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульного (міжсесійного контролю: атестація із змістових модулів) контролю. Результати контрольного заходу здобувача, який не з'явився на нього, також оцінюються «незадовільно» незалежно від причини.

Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим. Підсумкова оцінка за модульний контроль визначається як середньозважений бал за підсумками аудиторної роботи та контрольного заходу, помножений на ваговий коефіцієнт, виставляється в журналі обліку роботи викладача, журналі обліку роботи академічної групи.

Критерії оцінювання знань здобувачів при написанні модульної контрольної роботи з дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво».

У підсумку змістового модулю викладач проводить модульний контроль (письмова контрольна робота). Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на різні типи завдань: тестові завдання; теоретичні питання.

У відповідності до вимог об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача оцінюється:

- під час написання контрольної роботи з дисципліни кожний здобувач отримує завдання.

Для написання контрольної роботи відводиться 1 год., форма проведення - письмова. Контрольна робота оцінюється за наступною шкалою.

5 – «*відмінно*» - заслуговує здобувач, який виявив всебічні і глибокі знання пройденого матеріалу, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, дає повні, обґрунтовані, теоретично вірні відповіді на всі завдання; чітко проводить міркування, пояснення; робить правильні висновки.

4 – «*добре*» - заслуговує здобувач, що виявив повне знання програмового матеріалу, опанував основну та додаткову літературу, виявив системний характер знань з предмету і здатний до самостійного поповнення, але не чітко формулює висновки, пояснення.

3 – «*задовільно*» - заслуговує здобувач, що виявив знання основного програмового матеріалу, але дає поверхові, не точні відповіді, припускається помилок у формулюванні висновків, пояснень.

2 – «*незадовільно*» - коли здобувач виявив слабкі знання з дисципліни, не вміє робити чіткі пояснення, висновки; не розуміє сутності основних понять.

Оцінювання тестових завдань

Здобувачем надані правильні відповіді на:

0–25 % тесту – оцінка «незадовільно»;

26–50 % тесту – оцінка «задовільно»;

51–75 % тесту – оцінка «добре»;

76–100 % тесту – оцінка «відмінно».

Підсумковий (семестровий) контроль.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Першим етапом підсумкового семестрового оцінювання дисциплін є визначення поточної успішності, що доводиться до відома здобувачів на останньому занятті.

Семестровий контроль – залік. Форма проведення семестрового контролю - письмово-усна (комбінована).

Структура проведення семестрового контролю доводиться до відома здобувачів на першому занятті.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях

Оцінка «**відмінно**» ставиться, якщо при відповіді на питання здобувач:

- ✓ володіє діловою термінологією, не допускає помилок у термінології;
- ✓ змістовно, науково та граматично правильно висловлює свої думки;
- ✓ повно розкриває зміст питання, виявляючи при цьому глибокі знання.

Оцінка «**добре**» ставиться, якщо здобувач:

- ✓ володіє діловою термінологією і не допускає помилок у її застосуванні;
- ✓ змістовно, науково та граматично правильно висловлює свої думки;
- ✓ виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, але розкриває їх на недостатньо глибокому рівні та допускає незначні помилки з фундаментальних основ дисципліни.

Оцінка «**задовільно**» ставиться, якщо здобувач:

- ✓ виявляє недостатні знання спеціальної термінології;
- ✓ має небагатий словниковий запас;
- ✓ не може змістовно, грамотно висловлювати свої думки з питання;
- ✓ виявляє певні знання і розуміння основних теоретичних положень, але допускає істотні помилки, що не свідчать про засвоєння теоретичного матеріалу;
- ✓ допускає граматичні помилки.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється здобувачеві, якщо:

- ✓ відповідь під час відтворення основного матеріалу за програмою поверхова, фрагментарна, що свідчить про відсутність початкових уявлень про предмет навчання;
- ✓ відтворює відповідь на питання неповно, непослідовно, не володіє фаховою термінологією;
- ✓ словниковий запас дає змогу викласти думки тільки на елементарному рівні; допускає багато граматичних помилок.

Види контролю:

Поточний, рубіжний та підсумковий контроль рівня знань здобувачів.

Розподіл вагових коефіцієнтів оцінювання навчальної дисципліни

Вид контролю: залік

АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА	
<i>Модульний контроль</i>	
ЗМ1 - ЗМ2	
Лекційні, семінарські (практичні), заняття	Контрольний захід (контрольна робота)
Т 1, Т 2.....Т 8	Т 1 – Т 8
середне-арифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1=0,6$	$K_2=0,4$

Примітка

ЗМ1, ЗМ2 ...ЗМ4 – змістовий модуль

Т1, Т2 ... Т₁₀ – теми змістових модулів

k_i – ваговий коефіцієнт

$$\sum_{k_i=1}^n$$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Відсоток студентів, які успішно склали сесію (без перескладання)	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					для залік
4,51-5,00	90 – 100	A	10	Високий (творчий)	зараховано
4,01-4,50	82-89	B	25	Достатній (конструктивно-варіативний)	
3,51-4,00	75-81	C	30	Середній (репродуктивний)	
3,16-3,50	69-74	D	25		
2,51-3,15	60-68	E	10		
1,51-2,50	35-59	FX	-	Низький (рецептивно-продуктивний)	незараховано
0,00-1,50	0-34	F			незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

V. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ТА МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Мета, завдання і зміст дисципліни «Сценічне та екранне мистецтво».
2. Розвиток театрального мистецтва.
3. Історія розвитку театрального мистецтва.
4. Шкільна драма.
5. Видатні актори і режисери XIX-XX ст.
6. Театральні професії, їх становлення.
7. Мистецтво актора і його роль у створенні сценічного образу.
8. Режисер – організатор театрального процесу.
9. Елементи образної мови театру: міміка, жестикуляція, сценічний рух, драматична дія, сценічна мова.
10. Види театрального мистецтва.
11. Драматичний театр – один з основних видів сценічного мистецтва.
12. Ляльковий театр – особливий вид театрального мистецтва.
13. Український вертеп.
14. Виникнення театру пантоміми.
15. Українська опера для дітей.
16. Мистецтво балету – вища сходинка хореографічного мистецтва.
17. Мистецтво хореографії.
18. Історія виникнення мюзиклу.
19. Основні естетичні принципи системи К.С. Станіславського
20. Історія зародження лялькового театру.
21. Рукавичні ляльки.
22. Виникнення театру маріонеток.
23. Сучасний розвиток лялькового театру.
24. Ляльковий театр для дітей.
25. Класифікація лялькових театрів за видами ляльок, конструкцією та засобами їх керування.
26. Пальчиковий та кулачковий театри.
27. Види театральних ляльок та способи взаємодії з ними.
28. Мета та завдання театральної діяльності у початковій школі.
29. Педагогічні, психологічні основи театральної взаємодії.
30. Види сценічного спілкування.
31. Основні компоненти виконавської майстерності.
32. Методика роботи над ляльковою виставою у початковій школі.
33. Організація роботи драматичного гуртка у початкових класах.
34. Артистизм і сценічність вчителя – важливий компонент його педагогічної компетентності і культури.
35. Різновиди сценарної роботи у початковій школі.
36. Вимоги до складання сценарію.

37. Методика складання сценарію до прозового твору.
38. Урахування комунікативних можливостей учнів початкових класів у процесі сценарної роботи.
39. Методика підготовки учнів початкової школи до виразного читання творів зі сцени.
40. Дійовий аналіз творів для виразного читання (вірш, проза, байка, казка).
41. Кіно як вид екранного мистецтва.
42. Поява фотографії – перший крок до рухомого зображення дійсності на екрані.
43. Історія виникнення кінематографа.
44. Майстерність акторів у втіленні художнього образу на екрані.
45. Кінострічки для дітей.
46. Телебачення як мистецтво і засіб комунікації.
47. Спорідненість театру, кіно і телебачення.
48. Види телепередач.
49. Відео мистецтво, його поява та розвиток.
50. Відеокліп.
51. Поняття про види кіно. Художнє (ігрове) кіномистецтво.
52. Різновиди художнього кіно.
53. Документальне (неігрове) кіно, його особливості, становлення і розвиток.
54. Короткометражні фільми, їх відмінності від інших видів кіно.
55. Анімація, історія виникнення. Розвиток анімаційного кіно.
56. Види мультиплікації
57. Різновиди театралізованих заходів та методика їх проведення.
58. Педагогічне керівництво постановки дитячих вистав у початковій школі.
59. Інсценізація творів художньої літератури (байка, казка, п'єса).
60. Методичні особливості формування артистичних (виконавських) умінь в учнів початкової школи.

VI. ГЛОСАРІЙ

АНІМАЦІЯ - вид кіномистецтва, твори якого створюються шляхом зйомки послідовних фаз руху намальованих(графічна мультиплікація) або об'ємних (об'ємна мультиплікація) об'єктів. Ці твори ще називають анімаційними або мультиплікаційними фільмами (мультфільми).

АКАДЕМІЧНИЙ СТИЛЬ - в мистецтві стиль, що відповідає традиціям, стійким правилам та встановленим зразкам, які пройшли випробування часом.

АКТ - 1. Частина драматургічного твору, окрема дія. 2. Завершена частина сценічного твору, що відокремлюється від іншої антрактом. 3. Музика між АМПЛУА - в театрі (у тому числі і в музичному) - ролі та партії певного характеру залежно від вокальних та сценічних можливостей актора, співака, а також його становища в театрі.

АНОНС - коротка попередня інформація про майбутню виставу, свято тощо.

АНСАМБЛЬ - 1. Група виконавців, які виступають спільно. В практиці музичного виконання існують ансамблі різного складу: вокальні, інструментальні, вокально-інструментальні, струнні, фортепіанні, духові тощо. 2. Узгодженість виконання в музиці, хореографії, балеті, танцях. 3. Завершений номер з опери, кантати, ораторії для групи співаків з супроводом або без нього. 4. Великий виконавський колектив (ансамбль пісні і танцю; ансамбль класичного танцю тощо).

АНТРАКТ - перерва між актами вистави або концерту.

АНШЛАГ - об'ява про те, квитки на видовище продані, вільних місць немає.

АРІЯ - завершений номер з опери, кантати тощо, якому властива виразність мелодії і досконалість форми.

АПОФЕЗ - заключна урочиста частина, масова остання сцена вистави, ушлявлення, звеличення когось чи чогось.

АФІША - текстова інформація про те, коли і яка саме відбудеться подія, паперовий аркуш з потрібним текстом і малюнками.

БАЛАГАН - різновид видовищного народного мистецтва гумористичного напрямку з дуже поверховою драматургією. Балагани працювали на ярмарках, народних гуляннях тощо.

БАЛЕТ - музично-хореографічна вистава, де художній зміст, думки та почуття дійових осіб розкриваються засобами музики, танцю і пантоміми.

БАЛЕТМЕЙСТЕР - автор, режисер, хореограф, постановник балетів. танців і хореографічних сцен в опері. Оперетах, драматичних виставах та концертах.

БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ - сучасна назва танців, призначена для масового або сольного виконання на вечорах відпочинку, танцювальних майданчиках, балах та вечірках. Широкої популярності бальні танці набули у Франції XVI-XVII ст. (брань, гпльярда, куранта, павана).

БУРЛЕКС - комічне зображення якогось явища чи характеру, форма кумедного перебільшення, розмова про серйозні речі у жартівливій манері.

БУТАФОРІЯ - штучні речі, створені для використання у виставі, які імітують справжні.

ВЕРТЕП - старовинний український народний ляльковий театр. Вертепні вистави з'явилися в Україні в першій половині XVII ст. і набули найбільшого поширення у XVIII ст. Вертеп-вистава поділялася на релігійну і світську частини, в останній особливу роль відігравала лялька Запорожця, пов'язана з історичною подією - руйнування м Січі. Дія вистави відбувалася у скриньці, поділеній на два поверхи. Різдвяна дія (народження Христа) відбувалася на горі, а світські інтермедії - внизу, в супроводі пісень і танців.

ВИСТАВА- видовище, показ того, про що йдеться у виставі або п'єсі.

ВОКАЛ - мистецтво володіння мистецьким голосом, мистецького співу. Існує кілька напрямків розвитку вокалу: народний, який відображає особливості співацької культури певного народу; академічний, або класичний, який є результатом тривалого розвитку професійного музичного мистецтва; естрадний, притаманний попу, року, репу тощо; джазовий, визначений зв'язками з негритянським фольклором, зокрема блюзом.

ДЕБЮТ - перший прилюдний виступ артиста-співака, інструменталіста, танцюриста та ін. на сцені взагалі або в певному театрі чи концертному залі.

ДЕКОРАЦІЯ - елемент художнього оформлення сценічного простору.

ДІАПРОЕКЦІЯ - зображення, що висвітлюється на екрані за допомогою проєкційного апарату.

ДІЙСТВО - культовий святковий урочистий обряд, що поєднав театральну дію, танці, пісні, гру на музичних інструментах і відбувався просто неба. З часом дійство набуло характеру народного свята.

ДІЯ - у сценічному мистецтві - послідовність подій, сума вчинків персонажів, з яких складається сюжет, а також частина драматургічного твору.

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ КІНО - це таке кіно, в основу якого лягли зйомки справжніх подій та осіб. Темою для документального кіно найчастіше стають цікаві події культурного явища, наукові факти і гіпотези, знамениті персони і співтовариства.

ДРАМАТИЧНА БОРОТЬБА - низка конфліктних подій, що відбуваються у п'єсі чи сценарії.

ДРАМАТУРГІЯ МУЗИЧНА - система виражальних засобів та прийомів втілення дії у творах музично-сценічного мистецтва

ЕПІЗОД - закінчена частина сценарію, його фрагмент, що має самостійне значення.

ІМПРОВІЗАЦІЯ - непередбачене одночасно створення та виконання якогось твору, те, що створене таким чином.

ІНТЕРМЕДІЯ- невеличка гумористична сценка, яку колись демонстрували між актами великої вистави, а також вставка між номерами концерту або номерами циркового видовища.

ІНТЕРПРИТАЦІЯ - особисте розуміння та відчуття твору постановником чи виконавцем, погляд з іншого боку, те ж саме, що і трактовка.

ІНТРИГА- багатозначний термін, який може означати основну ситуацію сюжету, зловмисність дії, підступні наміри одних дійових осіб щодо інших, схему подій, які відображають боротьбу персонажів між собою.

КАРНАВАЛ - масове свято, гуляння з переодягненими персонажами, розвагами, конкурсами, з вуличними процесіями, танцями, музикою тощо.

КОМЕДІЯ - один з головних жанрів драматургії, в якому сюжет будується на смішних, кумедних ситуаціях.

КОМПЛЯЦІЯ - запозичення чужих творів, а також складений з них несамотійний твір.

КОМПОЗИЦІЯ - 1. Багатозначний термін, який у драматургії сприймається як побудова твору, його структура, взаємозв'язок окремих її частин. 2. Внутрішня структура драми. 3. Один з відомих жанрів масових театралізованих видовищ - літературно-музична композиція.

КОНФЛІКТ- обов'язковий елемент структури драматургічного твору, зіткнення протилежних ідей та поглядів, загострення суперечностей, яке має форму драматичної боротьби.

КОНЦЕРТ - особлива форма видовища, специфіка якого полягає у прилюдному виконанні різноманітних творів.

КУЛЬМІНАЦІЯ - епізод сценарної структури, який стоїть після розвитку дії та попереду розв'язки і в якому відбувається найбільше напруження всіх фізичних та моральних сил, головне і найважливіше зіткнення з конфліктом.

ЛЕЙТОТИВ - важливий драматичний елемент — сценарний хід, де головна думка неодноразово повторюється в різних варіантах.

ЛІБРЕТО - стислий переказ опери, оперети, балету чи вистави.

МЕЛОДЕКЛАМАЦІЯ - читання вголос віршів або прози у музичному супроводі.

МЕЛОДРАМА - різновид драми з сюжетом побутового характеру, з перебільшеними емоціями, несподіваними випадковостями і обов'язковою перемогою добра над злом.

МІМ - в античні часи - коротка сценка побутового характеру з кумедними подіями, пізніше - актор-виконавець пантоміми.

МІМОДРАМА - вистава, в якій передача змісту твору відбувається за допомогою рухів, міміки, без слів, те ж саме, що і пантоміма.

МИСТЕЦТВО - 1. Одна з форм суспільної свідомості, вид людської діяльності, що відображає дійсність у конкретно-чуттєвих образах, відповідно до певних естетичних ідеалів. 2. Майстерність, продукт якого приносить задоволення.

МОНОЛОГ - мова одного персонажу драми часто не звернута до іншого персонажу, що характеризується відсутністю обміну думками.

МОНТАЖ - 1. Сценарний термін, що використовується і в кіномистецтві, процес з'єднання частин в єдине ціле. 2. Жанровий різновид масових театралізованих видовищ (літературний монтаж).

МЮЗИКЛ- музично-сценічна вистава, у якій поєднуються різноманітні жанри й виражальні засоби естрадної та побутової музики, хореографічного, драматичного й оперного мистецтва. Від оперети відрізняється наскрізним драматургічним розвитком, використанням вокально-хореографічних ансамблів, драматичним змістом. Мюзикл як жанр склався в США в 20-тих

НАСКРІЗНА ДІЯ - те саме, що і єдина дія.

НОМЕР - окремий закінчений виступ, невелика сценічна дія одного або декількох виконавців.

ОБРАЗ - 1. Художнє уявлення про явисьце чи ситуацію. 2. Засіб та форма показу дійсності у мистецтві. 3. Самостійні, завершені за формою музичні епізоди в ораторії, опері, балеті, кантаті тощо.

ОПЕРА - вид театрального мистецтва, музично-сценічний твір, що ґрунтується на синтезі музики, слова, дії. В опері сценічна дія органічно поєднується з вокальною (солісти, ансамбль, хор) та інструментальною (оркестр) музикою, досить часто з балетом і пантомімою, образотворчим мистецтвом (гримом, костюмами, декораціями, світловими ефектами, піротехнікою тощо).

ОПЕРА-БАЛЕТ - музично-театральний жанр, що виник у Франції на межі 17-18 ст. і включав пролог та 3-4 сюжетно не пов'язаних картини, у яких танцювальні сцени чергуються з речитативами, аріями, ансамблями тощо.

ОПЕРЕТА - музично-сценічна вистава переважно розважального характеру, що поєднує монологічне і діалогічне мовлення з вокальною та інструментальною музикою, танцювальне мистецтво та естрадні прийоми.

ПАНТОМІМА - те саме, що і мімодрама.

ПЕРСОНАЖ - дійова особа художнього твору.

ПЕРСОНІФІКАЦІЯ - втілення певної ідеї у конкретний сценічний образ персонажу, уявлення про абстрактне явисьце у конкретному образі.

П'ЄСА - літературний твір, що має драматургічну форму, який можна читати і ставити у театрі.

ПРЕМ'ЄР - актор, який виконує головні, найважливіші ролі.

ПРОЛОГ - необов'язковий елемент сценарної структури, що стоїть попереду експозиції, своєрідний вступ, що вводить глядачів у театралізоване видовище.

ПРОЦЕСІЯ - урочисте та багатолюдне проходження.

РАМПА - край сцени, лінія розділу театрального простору на сцену та зал, у переносному значенні - сцена або театр взагалі.

РАУС - невеликий балкон на фасаді цирку або балагану, з якого запрошували глядачі на виставу в давнину.

РЕЖИСЕР - фахівець, що створює виставу, кіно, постановник п'єси.

РЕЖИСУРА - мистецтво створення вистав та різноманітних видовищ.

РЕКВІЗИТ - всі речі, які потрібні виконавцям під час вистави або зйомок кіно.

РЕМАРКА - стислі пояснення автора в тексті сценарію або драматургічного твору.

РЕПЛІКА - один з елементів сценічного діалогу, заперечення або відповідь однієї дійової особи іншій.

РЕПРИЗА - жартівлива репліка або сценічний трюк. Дотепний жанр або номер на естраді та в цирку.

РЕЧИТАТИВ - декламаційна за характером вокальна мелодична лінія, що наближується до природного мовлення і не має завершеної композиційної форми.

РИТУАЛ - сформований через звичай та встановлений традицією порядок проведення якоїсь дії.

РОЗВ'ЯЗКА - епізод сценарної структури, який стоїть після кульмінації та в якому відбувається розв'язання всіх сюжетних проблем.

РОЛЬ - частина тексту драматургічного твору, яка зображує певну людину та має виконуватися актором.

СИМФОНІЧНИЙ ОРКЕСТР - найбільш досконалий вид оркестру. До складу якого входять чотири основні групи інструментів: смичкові, дерев'яні духові, мідні духові та ударні інструменти, а також іноді й інші інструменти. Симфонічний оркестр бере участь у виконанні симфоній, опер, балетів. супроводжує музичні вистави, кінофільми тощо.

СКЕТЧ - невелика п'єса в одній дії комедійного характеру.

СОЛО - виконання музичного твору одним виконавцем, а також твір, передбачений для такого виконання.

СЦЕНА - майданчик, підмости, на якому відбувається дія театралізованої вистави.

СЦЕНАРІЙ - літературне першоджерело, за яким знімається кіно, ставиться вистава, проводиться концерт тощо.

СЦЕНАРНИЙ ХІД - практичне втілення ідеї сценарію його основної думки, обов'язковий елемент сценарію.

СЮЖЕТ - поступовий ряд подій, що пов'язані між собою і які складають зміст твору.

ТЕАТР - споруда, де відбуваються вистави, особливий вид сценічного мистецтва, в якому життя відображається за допомогою драматичної дії.

ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ - пристосування літературного матеріалу до вимог театрального мистецтва, переведення його у дійове видовище з використанням у показі різних технічних засобів та елементів оформлення.

ТРАГЕДІЯ - один з головних жанрів драматургії, в основі якого заострений конфлікт, непримиренна боротьба, загибель головних героїв.

УВЕРТЮРА - інструментальний вступ до театральної вистави (опери, оперети, балету, кантати, ораторії, кінофільму).

ФАБУЛА - стислий переказ найголовніших подій, що складають сюжет художнього твору в їх логічній послідовності.

ФАРС - середньовічна форма гротескної драматургії, за змістом та настроєм іноді брутальна і непристойна.

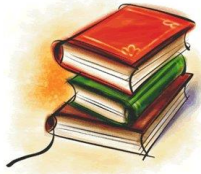
ФЕЄРІЯ - вистава з різноманітними сценічними ефектами. Яскравими трюками та незвичними драматургічними ситуаціями.

ХОР - 1. Колективний учасник трагедій та комедій в античному театрі, який коментує дію або виступає самотійною дійовою особою, уособлюючи голос народу або автора. 2. У Давній Греції - культовий груповий танець зі співом у супроводі авлоса, кіфари, ліри. 3. Співацький колектив, створений для спільного виконання зазвичай багатоголосих вокальних творів. За складом голосів хори бувають однорідними (дитячі, жіночі, чоловічі) та мішаними; за кількістю партій - одноголосими, двоголосими, триголосими і т.д.

ХОРЕОГРАФІЯ - 1. Загальна назва мистецтва танцю. 2. Створення танців та танцювальних вистав-балетів. 3. Запис рухів та малюнку танцю за допомогою системи умовних знаків.

ХОРЕОГРАФ - майстер постановки танців. середини 19 ст. цю роль виконували регент, кантор, капельмейстер, керівник капели. Поява хормейстера пов'язана з розвитком хорового виконавства як самотійної галузі музично-виконавської та музично-педагогічної діяльності.

ШОУ - сучасна естрадна вистава з великою кількістю спец ефектів за участю відомих людей.

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні документи:

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 № 896. — К., 1994.
2. Закон України «Про позашкільну освіту» // Освіта України .– 2000. - № 31.
3. Концепція розвитку освіти України «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [//www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf](http://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf)

Базова

4. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка / В.Ц.Абрамян. – К. : Лібра, 1996. – 122с.
5. Брижак Н.Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах : навчальний посібник / Н. Ю. Брижак. – Київ: Логос, 2017. – 126 с.
6. Брижак Н.Ю. Сценічне та екранне мистецтво з методикою навчання. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів денної і заочної форми навчання спеціальності 0.13 «Початкова освіта». ОС «Бакалавр» / Н.Ю. Брижак – Мукачєво: МДУ, 2019. – 45 с.
7. Буган Ю.В. Дозвілля школярів (збірник сценаріїв на допомогу педагогічним працівникам загальноосвітніх та позашкільних закладів освіти) / Ю.В.Буган, О.І.Тимчишин, С.В.Борисюк. – Тернопіль, 1997.
8. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навч. закладів.-К.: Академія -2001.
9. Кузьмінський А. Л. Педагогіка [Текст] : підручник / А.Л. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К. : Знання-Пресс, 2003. - 418 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
10. Матвіїшин С. Дещо про театр ляльок у школі // Шкільний світ. – 2000. – №7. – С.9.

Допоміжна

11. Антонович Д. Український театр / Д. Антонович. Українська культура. Лекції. - К: Либідь, 1993. - 592 с.
12. Богуцький З. Методика та організація роботи шкільного театрального гуртка / З.Богуцький // Позакласний час. – 2005. – №23-24. – С. 115.
13. Валькевич Р.А. Сценічна культура у педагогічному просторі. – Кіровоград, 2005.

14. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа) / О. М. Ворожейкіна. - Х.: Вид. група «Основа», 2011. - 207 ст. - (Серія «Шкільний театр»).
15. Гордійчук О.Є. Екранне та сценічне мистецтво в початковій школі: теорія і практика: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 180 с
16. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.
17. Гнатюк М. М. Свічадо зореслова: Посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв. / М. М. Гнатюк, М. І. Сулятицький. - Тернопіль: Навч. кн.. : Богдан. - 2011. - 532 с.
18. Гладишева А. О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність,- Навч. посіб. / А. О. Гладишева. - К.: НБ-ПНУС, 2007. - 265 с.
19. Горбунова Н. Організація роботи театральної студії / Н. Горбунова // Рідна школа. – 2006. – № 7 – С. 55-58.
20. Горевалов С.І. Вступ до спеціальності кіно-, телемистецтво : навчальний посібник / С.І. Горевалов, Г.О Десятник.. – К. : КНУ, 2014. – 132 с.
21. Грицан Н. Техніка сценічного мовлення / Н. Грицан. - Івано-Франківськ, 2008. - 238 с.
22. Житницький А. Драматургія масових театралізованих заходів: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і виправл. // А. Житницький.– Х.: Тимченко, 2005.
23. Комаровська О. Музика, театр, хореографія у позаурочний час / О. Комаровська // Шкільний світ. – 2005. – №32 (304). – С.11-12.
24. Кукурудза Н. В. Майстерність ведучого: Навч.-мет. посіб. / Н. В. Кукурудза. - Івано-Франківськ, 2010. - 176 с.
25. Ліпницька М. Шкільний ляльковий театр. – Тернопіль-Харків: Видавництво «Ранок», 2009. – 112 с.
26. Масол Л. Методика навчання мистецтва у початковій школі. – Х.: Ранок, 2006.
27. Основи театрального мистецтва. Програма курсу за вибором. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М. С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с. – С. 258-278.
28. Розвиток діалогічного мовлення засобами інсценізації. Програма лялькового театру. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М. С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с. – С. 279-304.
29. Суровцев В. Формування у молодших школярів виконавської майстерності засобами театральної педагогіки // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 5. – С. 61-67.
30. Ульянова В. С. Театральний гурток у початкових класах.— Х. : Вид. група «Основа», 2011.— 126, [2] с. — (Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип. 2 (86)).

VIII. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. http://kharkovsc119.ucoz.ru/_ld/0/77_progr3.pdf
2. Бібліотека Мукачівського державного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://msu.edu.ua/library/>
3. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/>.
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.dnpb.gov.ua.
5. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
6. Театр в Україні http://ifteatr.org.ua/load/teatr_v_ukrajini_xvii_xviii_st/2-1-0-34
7. Культурологія, Гриценко Т. Б. <http://studentbooks.com.ua/content/view/219/46/1/6/>
8. Виразне читання http://dn.tup.km.ua/dn/dn/k_default.aspxlng=1&MF=7728908431898312757861523521651548986D579D24718427179D5835D5&T=r6&st=0&L=1
9. Малий тлумачний словник театральнo-драматургічної термінології http://www.socgum.mdpu.org.ua/index.php?option=com_mtree&task=viewlink&link_id=1687&Itemid=0

Навчально-методичне видання

СЦЕНІЧНЕ ТА ЕКРАННЕ МИСТЕЦТВО
З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ

методичні рекомендації
Укладач Н.Ю.Брижак

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>